

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง "การสื่อสาร และการยอมรับของผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาต่อการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล" ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) เพื่อให้ได้ข้อมูลต่างๆ สำหรับตอบโจทย์การวิจัย โดยรายละเอียดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับระเบียบวิธีวิจัย ประกอบด้วย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
2. การกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. การนำเสนอข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร

ประชากรในการศึกษาคือ ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วประเทศไทย โดยไม่รวมโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร และโรงเรียนในเขตอำเภอเมือง จำนวนทั้งสิ้น 2,079 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

- 1.1 ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 5 คน ได้แก่

- 1) นายศักดิ์ไทย ไชยวิรัตน์ ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองวัลย์เปரியง
อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี
 - 2) นายอร่าม มากระจัน ผู้อำนวยการโรงเรียนสองพี่น้องวิทยา
อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี
 - 3) นายวิชิต จับแก้ว ผู้อำนวยการโรงเรียนบริหารแจ่มใสวิทยา 5
อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี
 - 4) นายเสนาะ รัตนปัญญา ผู้อำนวยการโรงเรียนบ่อสุพรรณ
อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี
 - 5) นายราชันย์ ทิพนตร ผู้อำนวยการโรงเรียนบางแม่หม้ายรัฐราษฎร์
รังสฤษดิ์
อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี
- 1.2 ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 5 คน ได้แก่
- 1) จ.ส.ต. วิรัช สุขมูลเวช ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลดอนคา
อำเภออุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี
 - 2) นายโอภาส เทพนวล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลอุทุมพร
อำเภออุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี
 - 3) นายกมลสันต์ ศรีกิจการ นายกปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบางตาเถร
อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี
 - 4) นายปิยะ เจนสมุทร นายกองค์การบริหารส่วนตำบลทับตีเหล็ก
อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี
 - 5) นายธัญญา วารีรัตน์ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางใหญ่
อำเภอบางใหญ่ จังหวัดสุพรรณบุรี

2. กลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

โรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่รวมโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร และโรงเรียนในเขต
อำเภอเมือง จำนวน 2,079 โรงเรียน อ่างถึงใน กรมสามัญศึกษา (2546) นำมาเทียบ
บัญญัติไตรยางศ์โดยใช้ร้อยละ 10 ของจำนวนโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งหมด

$$\begin{aligned} \text{กลุ่มตัวอย่าง} &= \frac{2,079 \times 10}{100} \\ &= 207.9 \end{aligned}$$

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็น 300 โรงเรียน เพื่อความสะดวกในการนำมาวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าร้อยละ โดยใช้วิธีการจับฉลากชื่อโรงเรียนจำนวน 300 โรงเรียน จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

การกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในงานวิจัยเรื่องนี้มีการใช้เครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูลสองประเภท คือ แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และแบบสอบถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เพียงพอต่อการตอบปัญหานำการวิจัย ซึ่งในการศึกษาเรื่องนี้มีการตั้งปัญหานำการวิจัยไว้ ดังนี้ คือ

1. การสื่อสารระหว่างผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษา กับองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นอย่างไร
2. ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ของผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นอย่างไร
3. ทักษะคติเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลของผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นอย่างไร
4. การยอมรับเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลของผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นอย่างไร

ผู้วิจัยจึงเลือกเครื่องมือในการวิจัย 2 เครื่องมือหลัก ดังนี้

1) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview)

การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกมีลักษณะที่สำคัญของเครื่องมือในการเก็บข้อมูลที่ละเอียด ลึกซึ้ง มีการแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก ซึ่งเป็นข้อมูลที่ละเอียดซับซ้อนเกินกว่าจะศึกษาจากแบบสอบถามเพียงอย่างเดียว การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกในงานศึกษาวิจัยนี้

แบ่งรูปแบบการสัมภาษณ์ตามกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษา สัมภาษณ์แบบเลือกหรือกำหนดตัวผู้สัมภาษณ์ (One-to-one)
2. กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร อบต. ซึ่งหมายถึง นายก อบต. หรือ ปลัดอบต. สัมภาษณ์แบบเลือกหรือกำหนดตัวผู้สัมภาษณ์ (One-to-one)

รูปแบบการสัมภาษณ์จะเลือกใช้กับกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มนั้น ได้เลือกใช้แบบสัมภาษณ์ที่เป็นคำถามแบบปลายเปิด (open-ended question) เพื่อเปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างได้เล่าเรื่องและแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ตามประเด็นที่ได้ตั้งไว้และยืดหยุ่นประเด็นคำถามตามสถานการณ์ในขณะทำการสัมภาษณ์ ซึ่งมีโครงสร้าง และประเด็นหลัก ดังนี้

- ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์
 - ตัวอย่างคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์
 - ชื่อ-นามสกุล
 - วุฒิการศึกษา
 - ตำแหน่งหน้าที่การงาน
 - ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง
- ธรรมชาติของหน่วยงาน และผู้บริหารหน่วยงาน
 - ตัวอย่างคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์
 - ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับหน่วยงานของท่านคือ
 - นโยบายในการบริหารงานของท่านคือ
 - แนวทางในการพัฒนาหน่วยงานของท่านคือ
 - ความใกล้ชิดระหว่างหน่วยงานของท่านกับหน่วยงานของรัฐบาล
อื่นๆ ในพื้นที่
 - ความใกล้ชิดระหว่างหน่วยงานของท่านกับชุมชน

- ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษา กับ อบต. ในพื้นที่
ตัวอย่างคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์
 - ความใกล้ชิดระหว่างหน่วยงานของท่านกับ อบต. หรือ โรงเรียนมัธยมศึกษา
 - สถานที่ที่ท่านติดต่อสื่อสารกับ อบต. หรือ โรงเรียนมัธยมศึกษาได้มากที่สุดคือ
 - ท่านมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ อบต. หรือ ผู้อำนวยการโรงเรียนอย่างไร
 - ท่านรับทราบข่าวสารข้อมูลของ อบต. หรือ โรงเรียนมัธยมศึกษาได้อย่างไร
 - ท่านติดต่อกับ อบต. หรือ โรงเรียนมัธยมศึกษาในเรื่องใดบ้าง
- ความรู้ด้านการจัดการศึกษาของ อบต.
ตัวอย่างคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์
 - ท่านรู้และรับทราบเกี่ยวกับพรบ. การศึกษา และหลักสูตรสถานศึกษาอย่างไร
 - หน่วยงานของท่านมีแนวทางในการพัฒนางานด้านการจัดการศึกษาอย่างไร
- ความรู้เกี่ยวกับ อบต. ของผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษา
ตัวอย่างคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์
 - ท่านรู้และรับทราบเกี่ยวกับหน้าที่ และบทบาทของ อบต. อย่างไร
 - ท่านรู้และรับทราบเกี่ยวกับหน้าที่ และบทบาทของ อบต. ในด้านการจัดการศึกษาอย่างไร
- ทศนคติของ อบต. ในเรื่องการกระจายอำนาจรัฐสู่การปกครองท้องถิ่น และการถ่ายโอนสถานศึกษาให้อยู่ในการกำกับดูแลของ อบต.
ตัวอย่างคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์
 - ความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับเรื่องการกระจายอำนาจรัฐสู่การปกครองท้องถิ่น
 - ความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับการถ่ายโอนสถานศึกษาให้อยู่ในการ

กำกับดูแลของ อบต. เป็นอย่างไร

- ทศนคติของผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีต่อ อบต.

ตัวอย่างคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์

- ความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับเรื่องการกระจายอำนาจรัฐสู่การปกครองท้องถิ่น

- การยอมรับของผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีต่อการจัดการด้านการศึกษาของ อบต.

ตัวอย่างคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์

- หาก อบต.ขอความร่วมมือจากท่านในด้านต่างๆ ท่านจะ
- ความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับการถ่ายโอนสถานศึกษาให้อยู่ในการกำกับดูแลของ อบต. เป็นอย่างไร

2) แบบสอบถาม (Questionnaires)

แบบสอบถามในการวิจัยเรื่องนี้อาศัยหลักแนวคิดทฤษฎี และปัญหานำการวิจัยเพื่อใช้ในการตั้งคำถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

1. ข้อมูลส่วนตัวจำนวน 6 ข้อ
2. แสดงความคิดเห็นส่วนตัวจำนวน 22 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาวิจัยเรื่อง "การสื่อสาร และการยอมรับของผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาต่อการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล" นี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสาร และเว็บไซต์ของหน่วยงานที่ต้องการศึกษาทั้งโรงเรียนมัธยมศึกษา และ อบต.
2. ผู้วิจัยทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา

ข้อมูลภาคสนาม

3. ผู้วิจัยทำหนังสือราชการจากหน่วยงานที่ตนสังกัดนัดหมายเวลาเพื่อขออนุญาตทำการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายในหน่วยงานราชการต่างๆ
4. ผู้วิจัยเตรียมอุปกรณ์เพื่อใช้สังเกตการณ์ เช่น เทปบันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพ แบบสัมภาษณ์ สมุดจดบันทึก
5. ผู้วิจัยแนะนำตัวกับกลุ่มเป้าหมายเพื่อสร้างความสัมพันธ์และความเป็นกันเอง และแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย
6. ใช้การสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย
7. ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมโดยใช้วิธีการสุ่มจากโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วประเทศ จำนวน 300 โรงเรียน เพื่อนำมาประกอบในการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัย และอภิปรายผลต่อไป

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

เพื่อให้ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มีความเป็นจริงและน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยจึงปฏิบัติ ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือ คือ แนวคำถามที่จะใช้สัมภาษณ์ไปขอคำปรึกษาและคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา และได้นำมาแก้ไขปรับปรุงอีกครั้งหนึ่งเพื่อให้ได้เครื่องมือที่มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
2. ผู้วิจัยได้สร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมายก่อนเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้เกิดความคุ้นเคยและรู้สึกเป็นกันเอง โดยการแนะนำตัว พูดคุย สนทนาเรื่องทั่วๆ ไปกับกลุ่มเป้าหมาย พร้อมทั้งบอกวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความไว้วางใจและให้ข้อมูล

ที่ตรงกับความเป็นจริงโดยไม่ปิดบัง

3. ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลในการวิจัยหลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยการถอดเทปอย่างละเอียดหลังจากเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์ทุกครั้ง เพื่อจะได้สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมทันทีหากข้อมูลที่ได้ยังไม่ชัดเจน และสามารถนำข้อมูลที่ได้นี้มาประมวลวิเคราะห์และเรียบเรียงได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

ในการศึกษาคั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และแบบสอบถามเพื่อนำมาวิเคราะห์ให้เห็นถึงการสื่อสาร และการยอมรับของผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาต่อการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ดังนี้

1. นำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาว่าเป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีที่มีอยู่หรือไม่ อย่างไร
2. ตรวจสอบข้อมูลที่ได้ว่าครบถ้วนและเพียงพอที่จะตอบปัญหำของการวิจัยได้หรือไม่
3. การวิเคราะห์โดยสรุปในแต่ละประเด็นปัญหาที่ศึกษาแล้วจึงนำมาวิเคราะห์สรุปรวมโดยการนำสาระสำคัญของข้อมูลแต่ละประเด็นมาพิจารณาตีความ
4. การวิเคราะห์เปรียบเทียบแบบอุปนัย (Induction analysis) เป็นวิธีตีความสร้างข้อสรุปจากปรากฏการณ์ที่เป็นรูปธรรมหรือปรากฏการณ์ที่มองเห็น โดยนำข้อมูลที่ได้มาสร้างข้อสรุปเชิงนามธรรม
5. การนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิจัย แบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analysis descriptive) เพื่อชี้ให้เห็นภาพรวมของการสื่อสารระหว่าง อบต. กับผู้บริหารโรงเรียน และความรู้ ทศนคติ ของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อ อบต. โดยเสนอข้อมูลที่ศึกษาได้อย่างละเอียด ชัดเจน เพื่อนำข้อมูลเหล่านี้มาเชื่อมโยงกับปัญหาของการวิจัย

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ดังนี้

นำข้อมูลที่ได้มาแจกแจงความถี่ตามหัวข้อคำถาม โดยใช้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์
ข้อมูล จากสูตร ค่าร้อยละของแต่ละรายการ = $\frac{\text{ความถี่ของรายการนั้น}}{\text{ความถี่ทั้งหมด}} \times 100$

(ประคอง กรรณสูต, 2538)